

d'un cop en el *Li. de Cuina de St. Sovi*: «coura carabasses: fé tallades e lava-les bé --- e quan són bé cuytes, tornege-les hom bé, e ftes que sien bé *trides* ---»; quasi adverbis: «morterol: --- pa blanc --- taylle-u bé ---»; carn --- letades de moltó ---; e puys talla hom ben *trit*, e capola-ho ben *trit* ---» (NCL. cxv, 125, n. 5; 134, n. 4). —² I ja en el *Li. d. Cont. lullia*: «per lo moviment de la mola lo gra és *atrisat*», «lo vostre cors preciós fo tot mòlt e *atrisat* de dolors» (II 11, III 127).

TRITXERIA, 'timba (de joc)' i *trixador* 'jugador trampós' antics, manllevats dels fr. ant. *tricherie*, *tricheor*, derivats de *trichier*, mot d'origen obscur (= oc. ant. *trichar*, norm. *trikier* > angl. *trick*), potser de creació expressiva. □ 1.ª doc.: *CostTort*.

«Qui la casa --- loga --- no-n pot gitar al conductor sinó --- si --- lo conductor en aqueles cases faïa coses que no fossen honestes: ço és, que tengués aquí puteria o *trixeria*», *CostTort*. (Ol., p. 213); «en alguns albercs en què contínuament tenen *trixeria* e taffureria, amagadament» *Tort.*, 1341 (BABL xi, 427). També *trixador* en els *CostTort.*, i *trixaire* en la Profecia de Turmeda. *Trixar* men. 'cuitar, anar-se'n de presa', potser de l'oc. ant. *trichar* amb un sentit figurat de 'fer prodigis, fer mans-i-mànigues'.

Triümşador, *triümşal*, *triümşant*, *triümşar*, *triümşo*, -je, V. *triomş* *Triümşvir*, *triümşvirat*, V. *viril* *Trivalent*, V. *valer*+tres +*Trivença*, V. *trevir-se* (TRI-BUT)

Trivi, *trivial*, *trivialitat*, +*trivialitzar*, +*trivialització*, vegeu *via* *Trivilló* eivissenc, relacionat sigui amb *travilló* sigui amb el fr. *trumel*, -elon (*turmell*, *TORM*) o amb tots dos *Trixó*, V. *truixó* (cf. *tronxo*, TRONC) *Tro*, V. *tronar*

Tro preposició, 'fins a', variant d'*entró* (veg. *ENTRE*). Hi afegim açí algun suplement. Llull usa de vegades *dentró* o *destró* com a variant de *entró*: «Se abstenga tant a voler ço que membra e entén, *destró* que sien vengudes justícia, saviesa ---» (*Merav.*, NCL. IV, 184); «tant considerà la bona dona en aquella natura que havia, *dentró* que remembrà ---» (id. III, 88; també *Blang.*, NCL. I, 58.22). *Tro sus a* 'fins a' (en general connotant ascensió): «carta de guiatge --- feyta als hòmens e fembres, del menor *tro sus al* major --- del petit *tro al* major ---, retornant *tro sus a* la habitació lur pròpria» Solsona, princ. S. xiv (BCEC 1908, 163)

Troana, del fr. *troène* (pron. *truan*) *Troany*, V. *truà*

TROBAR, mot germà de l'oc. *trobar*, fr. *trouver* i it. *trovare*, tots ells des d'antic amb els significats de 'fer trobadissa (cosa o persona)', 'inventar', 'compondre versos', i provinents probablement d'un ll. vg. *TRÖPĀRE, variant del ll. tardà CONTRÖPĀRE 'parlar figuradament', fer comparacions, derivat del greco-llatí TRÖPŪS 'figura retòrica'; d'on 'inventar' i després 'trobar, fer trobadís'. □ 1.ª doc.: docs. del S. XII.

«Aquest ceg --- començà a cridar --- —Séiner ---

mercè ajes a mi --- que veja! --- Fazam-o nós així com lo ceg o fét, e *trobarem* misericòrdia ---: li clamà mercè, mas éi no la *trobà* a la primera vegada --- com més lo mandaven calar, éi màs clamave mercè a N. S., e per zo *trobà* misericòrdia», *Hom.*, 4r15, 18, 4v4. Però ja el veiem en docs. del S. XII; i sovint en docs., i altres textos, del XIII: «Zo són clams de tots los hòmens de Sen Pere d'Escales --- al bisbe --- d'En B. des Vilar: --- veng a z'alberg d'En G. de Margenedes, e menà-se-n zos porcs e-z bous e tot aitant cant i *trobà*; per què, zo mas ne valrà tots tems meins ---» Alt Cardener, S. XII. I per 'aconseguir un resultat': «—Ara, vós, compare, qui-us ensenave carrera e-us tornave de mal a bé, creurifets-o? —Oc jo, volenters: for<t> n'aig! —Doncs, ca<l>lad, que *trobad* o avets» Gósol a. 1250 (PPujol, Docs. Vg. Urg., 4.25, 15, 28).

Com datació primerenca valen els dos docs. de 1180, que donem per a *trobes* en els DERIV. En fi esmentem també el *Castiagilós* atribuït al nostre Ramon Vidal de Besalú, que encara que redactat en occità i del més pur i clàssic, en aquest vers presenta un cas (únic en l'obra) de catalanisme, pel fet de canviar -ar en -er segons els hàbits dels poetes catalans d'aquell temps: «e són vengut al lieg armat, / e cascús tan can pot, sus fér, / car cujon-lo aquí *trober*» (v. 318), i potser també s'hi han de mirar com a producte d'una ultracorrecció descatalanitzant els dos casos de *truep mercè* (vv. 348, 368, fora de rima) per 'trobi mercè, perdó'; el *Castiagilós* sembla escrit c. l'a. 1200 (o dins el decenni següent al més tard). El *DAG*. recull «*trobar* en messonga» en un text de Perpinyà de 1225.

L'ús de *trobar* és ja tan general com avui, i aproximadament des dels mateixes aplicacions, en els grans escriptors del S. XIII. Jaume I: «*Trobaven* forment --- e torraven-lo, e menjaven d'aquel», «dixeren que en la vila gitaven cadenes e tancaven les portes de la vila --- Dixem: —vós fets ensellar--- E devalam per aquela porta per on ix hom a la Isola --- e *trobé* la porta tancada e --- dix que-ls jurats la havien tancada», «Nós isquem de la mar e *trobam* nostre caval ensellat», «mataven e endetrocaven dels moros alf on los *trobaven*; e Nós, ab tres cavallers que anaven ab Nós, *trobam*-nos ab un cavaller a peu --- e dixem-li que-s retés ---» (Ag., 152, 55.5f., 98.2f., 99.16). Desclot: «Sényer, --- vós trametrets per tota la vostra encontrada, e metets en la vila dels melors hòmens d'armes que *trobets*, a peu e a caval, aytants com puscats» (S, NCL., 13.7).

A la Crònica de Muntaner: «Lo noble En Gilabert, axí com a savi que ell era, en moltes maneres assajà lo senescal per saber què tenia en ell; e tota hora *trobà-lo* de bon enteniment envers lo rei d'Aragón; com més lo manejava, pus ferm lo *trobava*» (Casac. II, 59.31); «Pare sant, --- lo Sr. rei d'Aragó --- és en la Barberia, en un loc qui ha nom Alcoll, e *troba* que per aquell loc se pot haver tota la Barberia --- que ans que venga tres meses *troba* que haurà la ciutat de Bona» (Casac. I, 110.12). BMetge: «Vós m'havets dit que sòts entrat en infern --- prec-vos que-m vullats dir, si desplaer no hi *trobats*, què és infern» (*Somni*